

Hembygdsföreningen i Gärdhem får stenborg till attraktion

Artikel i Tidningen Trollhättan 19 juli 1958

Trollhättan i mars 2019

Annika Hjortkap

Hembygdsföreningen i Gärdhem fick för en tid sedan ett erbjudande av bröderna Thorvald och Bror-Erik Ekström att övertaga den bekanta stenborgen "Aftonfrid" som beboddes av skraddaren och skalden John A. Ekström. Hembygdsföreningen tog förstås med öppna armar emot gåvan och på onsdag öppnas också borgen för allmänheten. Detta sker med en liten minnesstund där pastor Hesslefors kommer att hålla en andaktsstund och fru Olga Svantesson ska berätta om skalden Ekströms liv och diktning.

TT kunde tillsammans med Bror-Erik Ekström och hembygdsföreningens sekreterare, Anders Jansson i Velandä i går ta både borgen och den verkliga bostaden "Hagen" i beskådande. Man förstår redan när man ser Hagen att den människa som under många år ägt och brukat gården var en naturvän av stora mått. Ekström avled ju som bekant förra året, men sönerna har fortsatt vårdsnaden av den kanske något vildvuxna trädgården. Den står nu i den allra färggrannaste prakt. Massor av lupiner kantar stigen fram till stugan, men där finns också kaprifol, stockrosor och massor av andra blomster.

Stenar av alla sorter, ibland ordnade till små partier, ibland fristående är också något som möter ögat och man förstår vilken förkärlek till stenen som Ekström måste haft.

Två borgar

Efter att ha besett själva trädgården vandrade vi genom skogen till stenborgen, som för övrigt är två borgar. Den första byggdes under 1917 eller 1918 om inte Bror-Erik Ekström minns fel. Den har på ena sidan en naturlig bergvägg medan den andra byggts upp av mestadels flata stenar. På sidan som vetter mot hemmet i Hagen sitter ett rör som går rakt genom stenvuren och enligt vad Ekström junior berättar hade skalden där en kikare placerad. Med denna såg han när frun därhemma hissade en signal i fönstret, det var tecknet på att nu var det matdags. Så småningom växte dock skogen upp och då behövde också borgen högre upp och det blev signal för nybyggnad. På toppen av det berg som den första borgen låg intill började han resa murarna till en ny, större och

finare borg och det blir denna som nu kommer att bli den verkliga sevärheten i hembygdsföreningens ägo. I den har Ekström tillbringat varje natt sedan hustrun dog år 1935, vinter som sommar, ända till sista året han levde.

Dikter i kostymfoder

Nu tror kanske många att Ekström var en enstöring. Kanske han var det på sitt lilla sätt, han ville vara i fred både med sitt diktande och sitt skrårädderiarbete, även om det inte blev så mycket av det sistnämnda när diktarinspirationen satte in.

Enligt vad Ekström berättat för sina söner så satte han omedelbart igång att skriva när inspirationen kom och det hände då ibland att han inte hade något papper till hands. Han skrev då på det som var närmast och ofta var det fodret till någon kostym han höll på med. Det finns således troligen en hel del gamla kostymer i Gärdhem som har skalden Ekströms förstamanuskript till dikter kvar än i denna dag.

Murat med kogödsel

Att Ekström nu ville dra sig tillbaka berodde på att han ville ha lugn och ro omkring sig. Därför samlade han i skogen vida omkring ihop stenar till dessa imponerande byggnader och sammanfogade dem med en blandning av kogödsel, kalk och sand. När de så småningom var uppförda drog han sig tillbaka dit allt som oftast. Främlingar blev förstas nyfikna på denne eremit i skogen och det var ibland rena folkvandringen dit. Många blev förstas avvisade, kanske mest på grund av sitt uppträdande. De stod och hängde i borgens fönster och tittade in på den arbetande skalden och detta kunde han förstas inte tåla. Andra personer som uppträdde ordentligt och vann skaldens gillande var emellertid välkomna in i borgen och då blev det oftast långa samtal där inne mellan de metertjocka murarna och bland de cirka 500 bokbanden.